

European
Union
Kosovo

TWINNING PROJECT / PROJEKT I BINJAKËZIMIT

“Support to strengthening Kosovo's plant production and protection system and capacities”

“Mbështetje në fuqizimin e kapaciteteve të sistemit të prodhimit dhe mbrojtjes së bimëve në Kosovë”

KS 15 IPA AG 01 16

PROJECT ACHIEVEMENTS ARRITJET E PROJEKTIT

IPA * Twinning Project (09/2017 – 09/2019)
* Instrument for Pre-accession Assistance

IPA * Projekt i Binjakëzimit (09/2017 – 09/2019)
* Instrumenti për Ndhimën e Para-Anëtarësimin

The Project:

Duration: 24 months

Total Budget: € 1.2 million

Projekti:

Kohëzgjatja: 24 muaj

Buxheti total: € 1.2 milion

The European Union

The European Union (EU) is a unique economic and political union between 28 European countries that together cover much of the continent. The EU's objectives are peace, prosperity and freedom for its 508 million citizens. Human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights: these are the core values of the EU.

Bashkimi Evropian

Bashkimi Evropian (BE) është një bashkësi unike ekonomike dhe politike midis 28 vendeve evropiane që së bashku mbulojnë shumicën e kontinentit. Objektivat e BE-së janë paqja, mirëqenia dhe liria për 508 milionë qytetarë të saj. Dinjiteti njerëzor, liria, demokracia, barazia, sundimi i ligjit dhe respektimi i të drejtave njerëzore: këto janë vlerat thelbësore të BE-së.

Beneficiary Institution:
Institucioni përfitues:

Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë
Agjencia za Hranu i Veterinu
Food and Veterinary Agency

Kosovo Food and Veterinary Agency

Zona Industriale, Fushë Kosovë
10 000, Pristina, Kosovo
Phone: 038 551918
Fax: 038 551962
infoauv@rks-gov.net
www.auv-ks.net

Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë e Kosovës

Zona Industriale, Fushë Kosovë
10 000, Prishtinë, Kosovë
Tel: 038 551918
Fax: 038 551962
infoauv@rks-gov.net
www.auv-ks.net

EU Member State Partner Institution:
Institucioni Partner i Shtetit Anëtar të BE-së:

**State Plant
Protection Service
Republic of Latvia**

State Plant Protection Service of Latvia

Lielvārdes street 36
Riga, LV-1006
Phone: + 371 67027098
Fax: +371 67027302
info@vaad.gov.lv
www.vaad.gov.lv

Shërbimi Shtetëror i Mbrojtjes së Bimëve në Letoni

Rr. Lielvārdes 36
1006, Riga, Letoni
Tel: + 371 67027098
Fax: +371 67027302
info@vaad.gov.lv
www.vaad.gov.lv

Project team

BC Project Leader: Dr. Valdet GJINOVC
 MS Project Leader: Mrs. Kristine LIFANOVA
 BC RTA Counterpart: Mr. Naim DELIJAJ
 MS RTA: Mrs. Linda BUCENA
 Project Manager, EU Office in Kosovo:
 Mr. Arton OSMANI

The composition of the Steering Committee is as follows:
 Dr. Valdet GjinoVci - BC Project Leader, Executive Director of the Kosovo Food and Veterinary Agency (KFVA)
 Kristine Lifanova - MS Project Leader, Director of State Plant Protection Service of Latvia (SPPS)
 Arton Osmani - Project Manager, Cooperation Section, European Union Office in Kosovo
 Linda Bucena - MS Resident Twinning Advisor
 Naim Delijaj - BC Resident Twinning Advisor Counterpart
 Naser Krasniqi - Deputy Chief Executive Officer of KFVA
 Ilirjana Zymberaj - Director of Inspectorate of KFVA
 Isuf Cikaqi - Director of Department for Agriculture Policy and Trade of the Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development of Kosovo (MAFRD)
 Dr. Arben Mehmeti - Prof. Asoc. of University of Prishtina, Faculty of Agriculture and Veterinary
 Nertila Gojani - Senior Officer for Agriculture and Rural Development, Ministry of European Integration
 Ismet Fejzullahu - Chief of Phytosanitary Inspectors of KFVA
 Bekri Xhemali - Quality Manager, Kosovo Institute of Agriculture (KIA)

Ekipi i projektit

Udhëheqës i projektit i SH.P: Dr. Valdet GJINOVC
 Udhëheqës i projektit i SH.A: znj. Kristine LIFANOVA
 KRB i SH.P: z. Naim DELIJAJ
 KRB i SH.A: znj. Linda BUCENA
 Menaxher i projektit, Zyra e BE në Kosovë:
 z. Arton OSMANI

Përbërja e Komitetit Drejtues është si më poshtë:
 Dr. Valdet GjinoVci - udhëheqës i projektit i SH.P, drejtor ekzekutiv i Agjencisë së Ushqimit dhe Veterinarisë së Kosovës (AUVK)
 Kristine Lifanova - udhëheqës i projektit i SH.A, drejtor i Shërbimit Shtetëror për Mbrojtje të Bimëve në Letoni (SHSHMB)
 Arton Osmani - menaxher i projektit, Sektori për Bashkëpunim, Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë
 Linda Bucena - këshilltar rezident i binjakëzimit i SH.A.
 •Naim Delijaj - këshilltar rezident i binjakëzimit i SH.P.
 Naser Krasniqi - zëvendës i drejtorit ekzekutiv në AUVK
 Ilirjana Zymberaj - drejtor i Inspektoratit në AUVK
 Isuf Cikaqi - drejtor i Departamentit për Politika Bujqësore dhe Tregje në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural të Kosovës (MBPZHR)
 Dr. Arben Mehmeti - Prof. Asoc. në Universitetin e Prishtinës, Fakulteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë
 Nertila Gojani - zyrtar i lartë për bujqësi dhe zhvillim rural, Ministria e Integrimiave Evropiane
 Ismet Fejzullahu - shef i inspektorëve fitosanitarë në AUVK
 Bekri Xhemali - menaxher i cilësisë, Instituti Bujqësor i Kosovës (IBK)

Total:

164 missions
34 MS experts
794 working days

Gjithsej:

164 misione
34 ekspertë të SH.A.
794 ditë pune

Key experts:

-Gunita Skupele
-Velta Evelone
-Agita Pence

The Twinning Project implementation would not be possible without the two hard working assistants:

-Sanella Ukiq - Language Assistant
-Shqipe Cavdarbasha - RTA Assistant

Project implemented with support of the:

Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development of Kosovo
Institute of Agriculture in Peja
University of Prishtina, Faculty of Agriculture and Veterinary
farmers
farmers' associations
non-governmental organizations
municipalities
private enterprises

Ekspertë kyç:

-Gunita Skupele
-Velta Evelone
-Agita Pence

Zbatimi i Projektit të Binjakëzimit nuk do të ishte i mundur pa dy asistentet shumë punëtore:

-Sanella Ukiq – përkthyes
-Shqipe Cavdarbasha – asistent i KRB

Projekti i zbatuar me mbështetjen e:

Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural të Kosovës
Institutit Bujqësor në Pejë
Universitetit të Prishtinës, Fakulteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë
fermerëve
shoqatave të fermerëve
organizatave joqeveritare
komunave
ndërmarrjeve private

Overall Objective

The overall objective is to strengthen the implementation and operational capacity of the institutions responsible for plant health (Phytopathology Sector) in Kosovo, in order to ensure an effective control system for organisms harmful to plants and plant products, in accordance with EU Phytopathology standards.

The development of new legal acts and/or secondary legislation as well as drafting of amendments to existing legal acts took place in four Working Groups: "Plant Quarantine", "Plant Protection Products", "Fertilizers" and "Seed and Plant Variety Rights" throughout the project duration.

The drafting of amendments to existing legal acts and the development of new legal acts was performed from quarter 2 until quarter 7. The drafting of the guidelines, Standard Operating Procedures and proposals was accomplished by the end of quarter.

Objektiva e përgjithshme

Objektiva e përgjithshme e projektit është të fuqizojë kapacitetin implementues dhe operacional të institucioneve (sektori fitosanitar) përgjegjëse për shëndetin e bimëve në Kosovë në mënyrë që të sigurohet sistemi efektiv i kontrollit të organizmave të dëmshëm për bimët dhe produkte bimore në përputhje me standardet fitosanitare të BE-së.

Zhvillimi i akteve të reja ligjore dhe/ose legjislacionit sekondar si dhe hartimi i ndryshimeve në aktet ligjore ekzistuese u zhvillua në katër grupe punuese: "Karantina e bimëve", "Produkte për mbrojtjen e bimëve", "Plehra" dhe "Farëra dhe të drejtat e varieteteve të bimëve" gjatë gjithë kohëzgjatjes së projektit.

Hartimi i ndryshimeve në aktet ligjore ekzistuese dhe zhvillimi i akteve të reja ligjore u krye nga tremujori 2 deri në tremujorin 7. Hartimi i udhëzimeve, procedurave standarde të operimit dhe i propozimeve u realizua në fund të tremujorit.

Project purpose

To upgrade and strengthen the capacity (administrative and technical) of the Phytopathology Sector to be able to successfully implement national and EU legislation in plant health, plant protection products, food safety, seed and propagating material, plant variety rights and inspections.

Qëllimi i projektit

Përmirësimi dhe fuqizimi i kapaciteteve (administrative dhe teknike) të sektorit fitosanitar për zbatimin e suksesshëm të legjislacionit kombëtar dhe të BE-së në fushën fitosanitare - shëndeti i bimëve, produktet për mbrojtjen e bimëve, siguria e ushqimit, farërat dhe materiali fidanor, të drejtat e varieteteve të bimëve dhe inspektimet.

An initial needs assessments and recommendations for all structures in terms of equipment, training and operational and procedural systems was carried out and the Final Report "Functional review of Kosovo Phytopathology Administration" prepared by the MS Project Leader. The analysis with recommendations for upgrading the Plant Quarantine system - Harmful Organisms system, the Plant Protection system and the Seed and Plant Variety Rights was carried out and Action Plans in the respective fields were prepared and are being implemented.

Është realizuar vlerësimi fillestar i nevojave dhe rekomandimi për të gjitha strukturat sa i përket pajisjeve, trajnimeve dhe sistemeve operative dhe procedurale në Raportin Përfundimtar "Shqyrtimi funksional i Administratës Fitosanitare të Kosovës," përgatitur nga udhëheqësi i projektit të SH.A. Është kryer analiza me rekomandime për ngritjen e sistemit të karantinës së bimëve - sistemi i organizmave të dëmshëm, sistemi i mbrojtjes së bimëve dhe të drejtat e farërave dhe varieteteve të bimëve, si dhe janë përgatitur dhe janë duke u zbatuar planet e veprimt në fushat përkatëse.

ACHIEVEMENT OF MANDATORY RESULTS ARRITJA E REZULTATEVE TË DETYRUESHME

COMPONENT 1

National legal framework in the phytosanitary area is harmonized with EU legislation

Legislative acts drafted and/or amended, finalized and forwarded to the Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development (MAFRD)

KOMPONENTI 1

Korniza ligjore kombëtare në fushën e fitosanitarisë është harmonizuar me legjislacionin e BE-së

Aktet legjislative të hartuara dhe/ose të ndryshuara, të përfunduara dhe të dërguara në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR)

PLANT PROTECTION PRODUCTS

Draft of "Administrative Instruction regarding requirements for use of plant protection products" (November 2018);

Draft of "Administrative Instruction regarding Training of Professional Users of Plant Protection Products, Distributors of Plant Protection Products and Plant Protection Advisors" (December 2018);

Draft of "Administrative instruction for Setting of maximum residue levels of plant protection products" (March 2019);

Draft of "National Pesticide Residue Control Plan" (March 2019);

Proposals for Amendments to Lâaw No. 03/L-042 "On plant protection products" (May 2019);

Draft of "Administrative Instruction concerning Plant Protection Product Application Equipment" (May 2019);

Guidelines "Instruction on implementation of training system in the field of plant protection" (May 2019);

Draft of "Administrative Instruction regarding Requirements for Integrated Pest Management" (June 2019);

Draft structure of the National Action Plan (NAP) for sustainable use of plant protection products of Republic of Kosovo and the Table of remarks and suggestions for the NAP for the sustainable use of pesticides (August 2019);

Proposals concerning implementation of a system for inspection of plant protection product application equipment (August 2019);

Proposals for measures that would prevent the accumulation of hazardous waste or obsolete stocks of plant protection products (August 2019).

PRODUKTET PËR MBROJTJEN E BIMËVE

Draft "Udhëzimi Administrativ lidhur me kërkesat për përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve" (nëntor 2018);

Draft "Udhëzimi Administrativ për trajnimin e përdoruesve profesionalë të produkteve për mbrojtjen e bimëve, shpërndarësit e produkteve për mbrojtjen e bimëve dhe këshilltarët për mbrojtjen e bimëve" (dhjetor 2018);

Draft "Udhëzimi Administrativ për vendosjen e niveleve maksimale të mbetjeve të produkteve për mbrojtjen e bimëve" (mars 2019);

Draft "Plani Kombëtar i Kontrollit të Mbetjeve të Pesticideve" (mars 2019);

Propozime për ndryshime në ligjin nr. 03/L-042 "Për produktet për mbrojtjen e bimëve" (maj 2019);

Draft "Udhëzimi Administrativ lidhur me pajisjet për aplikimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve" (maj 2019);

Udhëzime "Udhëzim për zbatimin e sistemit të trajnimit në fushën e mbrojtjes së bimëve" (maj 2019);

Draft "Udhëzimi Administrativ lidhur me kërkesat për menaxhimin e integruar të dëmtuesve" (qershor 2019);

Draft struktura e Planit Kombëtar të Veprimit (PKV) për përdorim të qëndrueshëm të produkteve për mbrojtjen e bimëve të Republikës së Kosovës dhe Tabela e vërejtjeve dhe sugjerimeve për PKV-në për përdorim të qëndrueshëm të pesticideve (gusht 2019);

Propozime lidhur me zbatimin e sistemit për inspektimin e pajisjeve për aplikimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve (gusht 2019);

Propozime për masa që mund të parandalojnë grumbullimin e mbeturinave të rrezikshme ose rezervat e vjetëruara të produkteve për mbrojtjen e bimëve (gusht 2019).

SEEDS AND PLANT VARIETY

Draft of "Administrative Instruction on Post-control of cereal seed in field control plots" (November 2018);

Draft proposals for "Administrative Instruction about organization of variety examination" (November 2018);

Draft proposal for "Administrative Instruction about tasks in the variety protection, content and the way of keeping the Registers and work procedures of the Commission" (November 2018);

Draft of "Administrative Instruction about the fees for plant varieties protection" (November 2018);

Draft proposal for "Administrative Instruction about the small farmers and farm saved seed" (November 2018);

Draft proposals for "Administrative Instruction about variety denomination" (November 2018);

Draft of "Administrative Instruction on the content of Certificate for plant breeder's right" (November 2018);

Remarks to the Draft Law of Kosovo on Seed - Nov. 2017 (December 2018);

Proposals for Administrative Instruction on a training system of seed samplers and field inspectors (June 2019).

FARËRAT DHE VARIETETET E BIMËVE

Draft "Udhëzimi Administrativ për postkontrollin e fares së drithit në fusha kontrolli" (nëntor 2018);

Projekt propozime për "Udhëzim Administrativ për organizimin e ekzaminimit të varieteteve" (nëntor 2018);

Draft propozim për "Udhëzim Administrativ lidhur me detyrat për mbrojtjen e varieteteve, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrave dhe procedurave të punës së Komisionit" (nëntor 2018);

Draft "Udhëzimi Administrativ mbi tarifatat për mbrojtjen e varieteteve të bimëve" (nëntor 2018);

Draft propozimi për "Udhëzim Administrativ për fermerët e vegjël dhe farën e ruajtur të fermës" (nëntor 2018);

Draft propozimet për "Udhëzim Administrativ për emërtimin e varieteteve" (nëntor 2018);

Draft "Udhëzimi Administrativ mbi përmbajtjen e certifikatës për të drejtat e seleksionuesit të bimëve" (nëntor 2018);

Vërejtje për Projektligjin e Kosovës për Farën - nëntor 2017 (dhjetor 2018);

Propozime për Udhëzim Administrativ për sistemin e trajnimit të mostruesve të farërave dhe inspektorëve fushorë (qershor 2019).

PLANT QUARANTINE

Draft of "Administrative Instruction On the format and content of the phytosanitary certificates for export, re-export and internal movement of plants, plant products and other objects" (January 2019);

Proposals for amendments to "Administrative Instruction (MAFRD) No. 13/2014 for procedures of inspections at border control posts" as well as Annexes V, VI, VII (April 2019);

Amendments to "Administrative Instruction (MAFRD) No. 10/2018 On the content and the way of keeping of phytosanitary registers for production, packaging, processing, import, export, storage, distribution of plants, plant products and other objects" and Annexes I, I, III, IV, V (June 2019);

Amendments to "Administrative Instruction (MAFRD) - No. 07/2018 On the use, authorization and content of plant passport" (June 2019);

Amendments to "Administrative Instruction (MAFRD) - No. 08/2018 On the way of notification and publication of data related to the presence and spread of harmful organisms for plant and plant products in Kosovo" (July 2019);

Evaluation of state of play of practical implementation of Plant Protection (Phytosanitary) Register (August 2019);

Proposal for the list of harmful organisms for which phytosanitary measures in case of outbreaks shall be prepared (August 2019);

Evaluation of state of play of practical implementation of plant passport system (August 2019);

Proposals for Amendments to Law No. 04/L-120 "On Plant Protection" and Annexes I, II, III, IV, V (August 2019).

KARANTINA BIMORE

Draft "Udhëzimi Administrativ mbi formatin dhe përmbajtjen e certifikatave fitosanitare për eksport, riekport dhe lëvizje të brendshme të bimëve, produkteve bimore dhe objekteve të tjera" (janar 2019);

Propozime për ndryshime në "Udhëzimin Administrativ (MBPZHR) Nr. 13/2014 për procedurat e inspektimeve në pikat e kontrollit kufitar", si dhe Anekset V, VI, VII (prill 2019);

Ndryshimet në "Udhëzim Administrativ (MBPZHR) Nr. 10/2018 Për përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrave fitosanitar për prodhimin, paketimin, përpunimin, importin, eksportin, ruajtjen, shpërndarjen e bimëve, produkteve bimore dhe objekteve të tjera" dhe Anekset I, I, III, IV, V (qershor 2019);

Ndryshimet në "Udhëzim Administrativ (MBPZHR) - Nr. 07/2018 Për përdorimin, autorizimin dhe përmbajtjen e pasaportës së bimëve" (qershor 2019);

Ndryshimet në "Udhëzim Administrativ (MBPZHR) - Nr. 08/2018 Për mënyrën e njoftimit dhe publikimit të të dhënave lidhur me praninë dhe përhapjen e organizmave të dëmshëm për bimët dhe produktet bimore në Kosovë" (korrik 2019);

Vlerësimi i gjendjes së zbatimit praktik të Regjistrit të Mbrojtjes së Bimëve (Fitosanitare) (gusht 2019);

Propozim për listën e organizmave të dëmshëm për të cilët do të përgatiten masat fitosanitare në rast shpërthimesh (gusht 2019);

Vlerësimi i gjendjes së zbatimit praktik të sistemit të pasaportave të bimëve (gusht 2019);

Propozime për ndryshime në Ligjin Nr. 04/L-120 "Për Mbrojtjen e Bimëve" dhe Anekseve I, II, III, IV, V (gusht 2019).

FERTILIZERS

Draft of Administrative Instruction on procedures of sampling and sample preparation for control of fertilizers" (December 2018);

Draft of "Administrative Instruction on fertilizers of ammonium nitrate with high content of nitrogen" (December 2018);

Draft of the "Law on Fertilizing Products" (June 2019);

Proposals for "Guidelines for agricultural activity requirements in accordance with the Council Directive of 12 December 1991 on the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources (91/676/EEC)" (June 2019).

PLEHRAT

Draft Udhëzimi Administrativ për procedurat e mostrimit dhe përgatitjen e mostrës për kontrollin e plehrave" (dhjetor 2018);

Draft "Udhëzimi Administrativ për plehrat e nitratit të amonit me përmbajtje të lartë të azotit" (dhjetor 2018);

Draft "Ligji për produkte plehëruese" (qershor 2019);

Propozime për "Udhëzime për kërkesat e veprimtarisë bujqësore në përputhje me Direktivën e Këshillit të 12 dhjetorit 1991 për mbrojtjen e ujërave nga ndotja, shkaktuar nga nitratet nga burimet bujqësore (91/676/EEC)" (qershor 2019).

COMPONENT 2

Inspection and other administrative and operational procedures in the phytosanitary area developed and adopted

KOMPONENTI 2

Inspektimi dhe procedurat e tjera administrative dhe operative në lëminë e fitosanitarisë - zhvilluar dhe miratuar

Functional review of Kosovo's phytosanitary administration performed

The initial needs assessments and recommendations for all structures in terms of equipment, training and operational and procedural systems were carried out and the "Final Report of the functional review of the Kosovo's phytosanitary administration" prepared.

Kryerja e rishikimit funksional të administratës fitosanitare të Kosovës

Janë realizuar vlerësimet dhe rekomandimet fillestare të nevojave për të gjitha strukturat sa i përket pajisjeve, trajnimeve dhe sistemeve operative dhe procedurale dhe është përgatitur "Raporti Final i rishikimit funksional të administratës fitosanitare të Kosovës".

Recommendations:

- ✓ To make changes in the KFVA organizational structure by establishing the Phytosanitary Directorate with 3 sectors: plant health (quarantine), a combined sector for plant protection products and fertilizers and a combined sector for seed certification and organic farming;
- ✓ Ensure appropriate qualifications of the staff;
- ✓ Keeping of the register and licensing could be transposed from MAFRD to KFVA, then registration/licensing could be approved by KFVA. An online access to registers could be provided for MAFRD.
- ✓ Delegation of legislation implementation tasks to KFVA would free up more resources in MAFRD in order to concentrate on their main tasks - development of agriculture policies and drafting of legislation;
- ✓ Evaluation of human resources necessary for performance of tasks, especially for implementation of new legislation and carrying out controls on use of plant protection products;
- ✓ Specialisation of phytosanitary inspectors (quarantine, seeds, plant protection products and fertilizers);
- ✓ To prepare plans for the phytosanitary area (plans for plant protection, plant quarantine, seed control, fertilizers);
- ✓ To create an annual plan for training in phytosanitary area (including methods, frequency and necessary scope of training).

Rekomandimet:

- ✓ Për të bërë ndryshime në strukturën organizative të AU-VK-së duke themeluar Drejtorinë Fitosanitare me 3 sektorë: shëndetin e bimëve (karantinë), një sektor të kombinuar për produkte për mbrojtjen e bimëve dhe plehra dhe një sektor të kombinuar për certifikimin e farave dhe bujqësinë organike;
- ✓ Të sigurojë kualifikimin e duhur të stafit;
- ✓ Mbajtja e regjistrit dhe licencimi mund të transpozohen nga MBPZHR tek AUVK, atëherë regjistrimi/licencimi mund të aprovet nga AUVK. Qasja në internet në regjistrat mund të sigurohet për MBPZHR-në.
- ✓ Delegimi i detyrave për zbatimin e legjislacionit tek AUVK do të çlironte më shumë burime në MBPZHR në mënyrë që të përqëndrohen në detyrat e tyre kryesore - zhvillimin e politikave bujqësore dhe hartimin e legjislacionit;
- ✓ Vlerësimin e burimeve njerëzore të nevojshme për kryerjen e detyrave, veçanërisht për zbatimin e legjislacionit të ri dhe kryerjen e kontroleve për përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve;
- ✓ Specializimi i inspektorëve fitosanitarë (karantinë, farëra, produkte për mbrojtjen e bimëve dhe plehra);
- ✓ Të përgatisë plane për lëminë e fitosanitarisë (planet për mbrojtjen e bimëve, karantinën e bimëve, kontrollin e farërave, plehrat);
- ✓ Krijimin e planit vjetor për trajnime në lëminë e fitosanitarisë (përfshirë metodat, shpeshtësinë dhe fushën e nevojshme të trajnimit).

Four Study Tours to the State Plant Protection Service of Latvia were organized

01

"Phytosanitary Administration" took place in Riga, Latvia, **06.05. – 12.05.2018**, (9 participants KFVA, MAFRD, a member of Scientific council of KFVA Faculty of Agriculture and Veterinary in Pristina)

Visit to State Plant Protection Service, presentation on structure and functions of the SPPS

Visit to National Phytosanitary Laboratory, Agrochemical Laboratory and National Seed Testing Laboratory

Visit to the Ministry of Agriculture, presentation on structure and functions

Visit to the Institute of Food Safety, Animal Health and Environment - BIOR

Visit to Food and Veterinary Service, presentation on structure and functions

Visit to Vidzeme regional division, control of use of Plant Protection

Presentation of SPPS's database " KUVIS"

Four Study Tours to the State Plant Protection Service of Latvia were organized

01

Administrata fitosanitare" u mbajt në Riga, Letoni, **06.05. - 12.05.2018**, (9 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, anëtar i këshillit shkencor të AUVK dhe Fakultetit të Bujqësisë dhe Veterinarisë në Prishtinë)

Vizitë në Shërbimin Shtetëror për Mbrojtjen e Bimëve, prezantim mbi strukturën dhe funksionet e SHSHMB-së

Vizitë në Laboratorin Kombëtar Fitosanitar, Laboratorin Agrokimik dhe Laboratorin Kombëtar të Testimit të Farërave

Vizitë në Ministrinë e Bujqësisë, prezantim mbi strukturën dhe funksionet

Vizitë në Institutin e Sigurisë Ushqimore, Shëndetit të Kafshëve dhe Mjedisit – BIOR

Vizitë në Shërbimin e Ushqimit dhe Veterinarisë, prezantim mbi strukturën dhe funksionet

Vizitë në sektorin rajonal Vidzeme, kontrolli i përdorimit të Mbrojtjes së Bimëve

Prezantimi i bazës së të dhënave të SHSHMB-së "KUVIS"

02

**"Seeds and Plant Variety" 24.06. – 30.06.2018,
(9 participants KFVA, MAFRD, KIA)**

Visit to State Plant Protection Service, presentation on functions and structure of the SPPS and Seed Control department

Presentation on Seed certification and Variety registration system in Latvia

Presentation from Ministry of Agriculture on seed and variety actualities

Visit to National Seed Testing Laboratory

Visit to SPPS Zemgale regional unit, field inspection of wheat, seed lot sampling technology, equipment, dividing, labelling

Visit to Latvia University of Life Sciences and Technologies Training and research farm "Pēterlauki", value for cultivation and use (VCU) trials, varietal identity and varietal purity estimation in post control plots

Visit to potato growing and production company SIA „Orkla Confectionery & Snacks Latvija” and SPPS Riga regional unit, field inspection for seed potatoes and potato tuber analyses

02

**"Farërat dhe varietetet e bimëve" 24.06. – 30.06.2018,
(9 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK)**

Vizitë në Shërbimin Shtetëror të Mbrojtjes së Bimëve, prezantim mbi funksionet dhe strukturën e SHSHMB-së dhe Departamentit të kontrollit të farërave

Prezantim mbi certifikimin e farës dhe sistemin e regjistrimit të varieteve në Letoni

Prezantim nga Ministria e Bujqësisë mbi aktualitetin e farërave dhe varieteve

Vizitë në Laboratorin Kombëtar të Testimit të Farërave

Vizitë në njësinë rajonale të SHSHMB-së Zemgale, inspektim në fushë të grurit, teknologjia për mostrim të farave, pajisjet, ndarjet, etiketimi

Vizitë në Universitetin e Shkencave të Jetës dhe Teknologjive të Letonisë, fermë trajnuese dhe kërkimore "Pēterlauki", testi për vlerën kultivuese dhe përdoruese (VKP), identiteti i varieteteve dhe vlerësimi i pastërtisë së varieteteve në post-kontroll

Vizitë në kompaninë e rritjes dhe prodhimit të patateve SIA "Orkla Confectionery & Snacks Latvija" dhe njësia rajonale SHSHMB-së në Riga, inspektimi në terren për farat e patates dhe analizat e tuberëve të patateve

Plant Quarantine" 09.09. – 15.09.2018, (10 participants KFVA, MAFRD, KIA)

Presentation on functions and structure of Plant Quarantine department

Plant health system in Latvia - surveillance of harmful organisms, inspection of plants and plant products intended for export, issuance of phytosanitary certificates, export, import and internal movement, planning of monitoring, inspection and sampling

Theory and practical tasks – potato tubers, soil sampling and sampling for *Erwinia amylovora*

Visit to SPPS Zemgale regional unit, field visit to orchard, inspection and sampling for *Erwinia amylovora*, field visit to ware/seed potato grower farm "Rudzisi", soil sampling

Visit to potato production company "ALOJA-STARKELSEN", field visit to ware/seed potato grower, potato tuber sampling

Visit to National Plant Quarantine Laboratory of SPPS

Visit to Food and Veterinary Service and Border Control Post - Riga port , field visit - survey of different pests using the Application (APP)

"Karantina Bimore" 09.09. – 15.09.2018, (10 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK)

Prezantim lidhur me funksionet dhe strukturën e Departamentit të karantinës së bimëve

Sistemi shëndetësor i bimëve në Letoni - mbikëqyrje e organizmave të dëmshëm, inspektimi i bimëve dhe produkteve bimore të destinuara për eksport, lëshimi i certifikatave fitosanitare, eksporti, importi dhe lëvizja e brendshme, planifikimi i monitorimit, inspektimit dhe mostrimi

Teori dhe detyra praktike – tuberët e patates, mostrimi i tokës dhe mostrimi për *Erwinia amylovora*

Vizitë në njësinë rajonale të SHSHMB-së në Zemgale, vizitë në terren në pemishte, inspektim dhe mostrim për *Erwinia amylovora*, vizitë në terren në fermën e kultivuesit të patateve "Rudzisi", mostrimi i tokës

Vizitë në kompaninë e prodhimit të patateve "ALOJA-STARKELSEN", vizitë në terren tek prodhuesi i fares/prodhuesi i patates, mostrat e tuberëve të patates

Vizitë në Laboratorin Kombëtar të Karantinës Bimore të SHSHMB-së

Vizitë në Shërbimin e Ushqimit dhe Veterinarisë dhe pikës së kontrollit kufitar - Porti Riga, vizitë në terren - monitorim i dëmtuesve të ndryshëm duke përdorur Aplikacionin (APP)

Plant Protection Products/Fertilisers" 16.06. - 22.06.2019, (12 participants KFVA, MAFRD)

04

Plant Protection Products

Presentation on functions and structure of Department of Plant Protection

Visit to the Sanitary Border inspection - control point on the border

Visit to an Integrated Pest Management (IPM) farm "Very Berry", principles of Integrated Pest Management

Visit to the plant protection product (PPP) distribution place "KG Latvia" warehouse "Ligatne", controls of the PPP distributor

Visit to the plant protection product user - a holding at "ZS VEGI", controls of PPP users

Visit to the SPPS Riga regional unit

Visit to an IPM farm – IK G. Apsite, "Ligotni", principles of Integrated Pest Management

Produkte për Mbrojtjen e Bimëve/Plehra"

16.06. - 22.06.2019, (12 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR)

04

Produkte për Mbrojtjen e Bimëve

Prezantimi për funksionet dhe strukturën e Departamentit të mbrojtjes së bimëve

Vizitë tek inspektimi sanitar kufitar - pikë kontrolli kufitar

Vizitë në fermën e menaxhimit të integruar të dëmtuesve (MID) "Very Berry", parime të Menaxhimit të Integruar të Dëmtuesve

Vizitë në vendin "KG Letonia" për shpërndarjen e produkteve për mbrojtjen e bimëve (PMB) depoja "Ligatne", kontrollat e distributorit të PMB-ve

Vizitë tek përdoruesi i produkteve për mbrojtjen e bimëve – pronë në "ZS VEGI", kontrollat e përdoruesve të PMB-ve

Vizitë në njësinë rajonale SHSHMB Riga

Vizitë në fermën me MID - IK G. Apsite, "Ligotni", parimet e Menaxhimit të Integruar të Dëmtuesve

Fertilisers

Presentation on functions and structure of Department of Agrochemistry

Visit to importer and packager of fertilizers – SIA „Baltic Agro”, sampling of fertilizers

Visit to the Zemgales Regional Division of the SPPS

Visit to cogeneration plant Fortum Latvia (waste product – wood ash)

Visit to producer of liming materials AS Saulkalne, sampling of liming materials

Visit to the farm „Mazbaldonas” in the Nitrogen Vulnerable Territory of Latvia

Visit to the „Agrofirma Tērvete” – manure management

Visit to the Latvian Certification Center (LATSERT) - approved EC laboratory for testing of fertilizers)

Plehrat

Prezantimi për funksionet dhe strukturën e Departamentit të agrokimisë

Vizitë tek importuesi dhe paketuesi i plehrave - SIA "Baltic Agro", mostrimi i plehrave

Vizitë në divizionin rajonal Zemgales të SHSHMB-së

Vizitë në fabrikën e kogjenerimit Fortum Letoni (produkt mbeturinash - hiri i drurit)

Vizitë tek prodhuesi i materialeve gëlqerore AS Saulkalne, mostrimi i materialeve gëlqerore

Vizitë në fermën, "Mazbaldonas" në territorin e Letonisë të rrezikuar nga azoti

Vizitë në "Agrofirma Tērvete" - menaxhimi i plehut organik

Vizitë në Qendrën e certifikimit të Letonisë (LATSERT) – laborator i miratuar nga KE për testimin e plehrave)

One Internship to the National Phytosanitary Laboratory of State Plant Protection Service of Latvia was organized

“Internship on quality assurance and diagnostic methods in the field of mycology, virology, entomology, nematology, bacteriology” for experts of the Kosovo Institute of Agriculture (KIA) took place in Riga, Latvia, 19.08. – 01.09. 2018 (3 participants KIA).

Quality Assurance - elaboration and implementation of quality system according to ISO 17025 in the field of mycology, virology, entomology, nematology, bacteriology

Mycology - isolation of fungi from plant material. Features of pathogen colonies, microscopy of spores and mycelium. Morphological identification, molecular detection of fungal pathogens

Virology - sample preparation, RNA extraction from green plants with Plant Mini Kit, cDNA synthesis and amplification

Entomology - general trapping methods, sample handling, morphological identification to species level

Nematology - preparing slides for microscopical examination based on characteristics of nematodes. Morphological identification to species level, molecular detection of nematodes

Bacteriology - sample macerate plating technique, growth temperature, incubation period, sample macerate on IF test slides, indirect IF test, monoclonal and polyclonal antibodies for different pathogens, identification with fluorescence microscope, molecular detection of pathogenic bacteria

U organizua praktika në Laboratorin Kombëtar Fitosanitar të Shërbimit Shtetëror të Mbrojtjes së Bimëve në Letoni

“Praktika për sigurimin e cilësisë dhe metodat diagnostikuese në fushën e mikologjisë, virologjisë, entomologjisë, nematologjisë, bakteriologjisë” për ekspertët e Institutit Bujqësor të Kosovës (IBK) u mbajt në Riga, Letoni, 19.08. - 01.09. 2018 (3 pjesëmarrës IBK).

Sigurimi i Cilësisë - përpunimi dhe zbatimi i sistemit të cilësisë sipas ISO 17025 në fushën e mikologjisë, virologjisë, entomologjisë, nematologjisë, bakteriologjisë

Mikologjia - izolimi i kërpudhave nga materiali bimor. Karakteristikat e kolonive patogjene, mikroskopia e sporeve dhe micelit. Identifikimi morfologjik, zbulimi molekular i patogjenëve të kërpudhave

Virologjia - përgatitja e mostrës, nxjerrja e RNA-së nga bimët e gjelbra me Plant Mini Kit, sinteza dhe amplifikimi i cADN

Entomologjia - metodat e përgjithshme të grackës, trajtimi i mostrave, identifikimi morfologjik në nivelin e specieve

Nematologjia - përgatitja e sllajdeve për ekzaminim mikroskopik bazuar në karakteristikat e nematodave. Identifikimi morfologjik në nivelin e specieve, zbulimi molekular i nematodave

Bakteriologji - teknika e izolimit të mostrave nepërmjet maceratis bimor, temperatura e rritjes, periudha e inkubimit apo zhvillimit të patogjenëve, vendosja e maceratis në sllajdet e testit IF, testi indirekt IF, antitrukat monoklonal dhe poliklonal për patogjenë të ndryshëm, identifikimi me mikroskop fluoreshent, diagnostikimi molekular i baktereve patogjene

NINE

WORKSHOPS ORGANISED

Total: 133 participants

"Review of phytosanitary administration of Kosovo"
part I on 08.03.2018 (9 participants KFVA)

"Review of phytosanitary administration of Kosovo" part II on
04.04.2018 (10 participants KFVA, MAFRD)

"Training for legislative changes" on 18.10.2018 (27 participants KFVA, MAFRD,
KIA)

"Plant Quarantine" on 09.10.2018 (24 participants KFVA, MAFRD and the Facul-
ty of Agriculture and Veterinary of the University of Pristina)

"Plant Health Import Controls and Seed Control" on 06.11.2018 (25 participants
KFVA, MAFRD, KIA, Faculty of Agriculture and Veterinary of the University of
Pristina and representatives from the private seed company)

"Field inspection" on 14.05.2019 (12 participants KFVA, MAFRD, KIA)

"Fertilisers" on 21.05.2019 (5 participants KFVA, MAFRD)

"Plant Protection Products" on 09.07.2019 (7 participants KFVA, MAFRD, KIA)

"Awareness raising in Phytosanitary Sector" on 01.08.2019 (14 participants
KFVA, MAFRD, KIA)

NËNTË

PUNËTORI TË ORGANIZUARA

Gjithsej: 133 pjesëmarrës

"Rishikim i administratës fitosanitare të Kosovës" pjesa I më 08.03.2018 (9 pjesëmarrës AUVK)

"Rishikim i administratës fitosanitare të Kosovës" pjesa II më 04.04.2018 (10 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR)

"Trajnim mbi ndryshime Legjislative" më 18.10.2018 (27 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK)

"Karantina bimore" më 09.10.2018 (24 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR dhe Fakulteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë pranë Universitetit të Prishtinës)

"Kontrolli i shëndetit të bimëve në import dhe kontrolli i farërave" më 06.11.2018 (25 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK, Fakulteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë pranë Universitetit të Prishtinës dhe përfaqësues nga kompania private e farërave)

"Inspektime fushore" më 14.05.2019 (12 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK)

"Plehra" më 21.05.2019 (5 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR)

"Produkte për mbrojtje të bimëve" më 09.07.2019 (7 pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK)

"Ndërgjegjësimi në sektorin fitosanitar" më 01.08.2019 (14 participants pjesëmarrës AUVK, MBPZHR, IBK) rs and field inspectors (June 2019).

SEVEN TRAINING OF TRAINERS (TOT) PROGRAMS DELIVERED

Total **43** Certificates issued

“Plant Health Import Controls and Seed Control” 6 - 8 November, 2018 | 8 certificates issued.

Certificate “Plant Health Import Controls and Seed Control” received by: Bekim Cervadiku (KFVA), Kadri Gruda (KFVA), Ajete Sadrijaj (KFVA), Besnik Sadriu (KFVA), Sanije Qelaj (MAFRD), Kasum Morina (MAFRD), Arton Bekolli (KIA), Pranvera Berisha (KIA).

Kontrolli i shëndetit të bimëve në import dhe kontrolli i farërave” 6 - 8 nëntor, 2018 | 8 certifikata të lëshuara.

Certifikatën “Kontrolli i shëndetit të bimëve në import dhe kontrolli i farërave” pranoi: Bekim Cervadiku (AUVK), Kadri Gruda (AUVK), Ajete Sadrijaj (AUVK), Besnik Sadriu (AUVK), Sanije Qelaj (MBPZHR), Kasum Morina (MBPZHR), Arton Bekolli (IBK), Pranvera Berisha (IBK).

SHTATË PROGRAME PËR TRAJNIM TË TRAJNUESVE (TT) TË MBAJTURA

Gjithsej 43 certifikata të lëshuara

"Plant Quarantine for Plant Protection Laboratory experts", 10 - 14 December, 2018 | 5 certificates issued.

Certificate "Molecular biology – mycology, bacteriology, nematology" received by: Bekri Xhemali (KIA), Agron Bunjaku (KIA), Gazmend Gjinovci (KIA); Certificate "Mycology" received by: Bekri Xhemali (KIA); Certificate "Nematology" received by: Gazmend Gjinovci (KIA).

"Quality assurance in laboratories", 25 February – 01 March, 2019 | 6 certificates issued.

Certificate "Quality assurance" received by: Agron Bunjaku (KIA), Bekri Xhemali (KIA), Gazmend Gjinovci (KIA); Certificate "Virology" received by: Agron Bunjaku; Certificate "Bacteriology" received by: Bekri Xhemali; Certificate "Entomology" received by: Gazmend Gjinovci.

"Karantina bimore për ekspertët e Laboratorit për mbrojtjen e bimëve", 10 - 14 dhjetor, 2018 | 5 certifikata të lëshuara.

Certifikatën "Biologjia molekulare – mikologjia, bakteriolgjia, nematologjia" pranoi: Bekri Xhemali (IBK), Agron Bunjaku (IBK), Gazmend Gjinovci (IBK); Certifikatën "Mikologjia" pranoi: Bekri Xhemali (IBK); Certifikatën "Nematologjia" pranoi: Gazmend Gjinovci (IBK).

"Sigurimi i cilësisë në laboratore", 25 shkurt – 1 mars, 2019 | 6 certifikata të lëshuara.

Certifikatën "Sigurimi i cilësisë" pranoi: Agron Bunjaku (IBK), Bekri Xhemali (IBK), Gazmend Gjinovci (IBK); Certifikatën "Virologjia" pranoi: Agron Bunjaku; Certifikatën "Bakteriolgjia" pranoi: Bekri Xhemali; Certifikatën "Entomologjia" pranoi: Gazmend Gjinovci.

"Plant Quarantine", 9 – 11 October, 2018, 23 – 25 October, 2018 and 16 – 18 April, 2019 | 5 certificates issued.

Certificate "Plant Quarantine" received by: Naim Delijaj (KFVA), Izet Imeri (KFVA), Haki Sinani (KFVA), Selvije Blakaj Gashi (MAFRD), Bekri Xhemali (KIA).

"Karantina bimore", 9 – 11 tetor 2018, 23 – 25 tetor 2018 dhe 16 – 18 prill 2019 | 5 certifikata të lëshuara.

Certifikatën "Karantina bimore" pranoi: Naim Delijaj (AUVK), Izet Imeri (AUVK), Haki Sinani (AUVK), Selvije Blakaj Gashi (MBPZHR), Bekri Xhemali (IBK).

**"Field inspection",
14 - 16 May, 2019 |
8 certificates issued.**

Certificate "Field inspection" received by:
Arton Bekolli (KIA), Pranvera Berisha (KIA),
Ajete Sadrijaj (KFVA), Ali Haxhijadini (KFVA),
Sanije Qelaj (MAFRD), Kasum Morina (MAFRD),
Qendrim Selimi (AgroElita), Kadri Gruda (KFVA).

**"Inspektim fushor",
14 - 16 maj 2019 |
8 certifikata të lëshuara.**

Certifikatën "Field inspection" pranoi:
Arton Bekolli (IBK), Pranvera Berisha (IBK),
Ajete Sadrijaj (AUVK), Ali Haxhijadini (AUVK),
Sanije Qelaj (MBPZHR), Kasum Morina (MBPZHR),
Qendrim Selimi (AgroElita), Kadri Gruda (AUVK).

"Fertilisers" 4 - 5 December, 2018 and 21 - 23 May, 2019 | 5 certificates issued.

Certificate "Fertilisers" received by: Shaban Hamzaj (MAFRD), Bahri Sadiku (KFVA), Xhelal Kryeziu (KFVA), Nedime Kalanderi-Krasniqi (KFVA), Ali Haxhiajdini (KFVA).

"Plehra" 4 - 5 dhjetor 2018 dhe 21 - 23 maj 2019 | 5 certifikata të lëshuara.

Certifikatën "Plehra" pranoi: Shaban Hamzaj (MBPZHR), Bahri Sadiku (AUVK), Xhelal Kryeziu (AUVK), Nedime Kalanderi-Krasniqi (AUVK), Ali Haxhiajdini (AUVK).

Plant Protection Products"

29 - 30 January, 2019, 29 - 30 May, 2019 and 9 - 10 July, 2019 | 6 certificates issued.

Certificate "Plant Protection Products" received by: Burim Ahmeti (KFVA), Afrim Kaçi (KFVA), Alajdin Krasniqi (KFVA), Aziz Gashani (KFVA), Yllka Shabani (MAFRD), Agron Bunjaku (KIA).

"Produkte për mbrojtjen e bimëve"

29 - 30 janar 2019, 29 - 30 maj 2019 dhe 9 - 10 korrik 2019 | 6 certifikata të lëshuara.

Certifikatën "Produkte për mbrojtjen e bimëve" pranoi: Burim Ahmeti (AUVK), Afrim Kaçi (AUVK), Alajdin Krasniqi (AUVK), Aziz Gashani (AUVK), Yllka Shabani (MBPZHR), Agron Bunjaku (IBK).

Standard Operating Procedure (SOP) drafted, finalized and forwarded to the Kosovo Food and Veterinary Agency (KFVA)

PLANT PROTECTION PRODUCTS

Standard Operating Procedures "Guidance for the inspection of compliance with laws and regulations for the placing on the market of Plant Protection Products" (June 2019).

PLANT QUARANTINE

Surveillance plan, Kosovo 2019 (for 6 pests: *Erwinia amylovora*, *Globodera pallida* and *Globodera rostochiensis*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* and *Ralstonia solanacearum*, Grapevine flaves-cence dorée phytoplasma) (December 2018, (approved for *Erwinia amylovora*, *Globodera pallida* and *Globodera rostochiensis* on 29.01.2019);

Standard Operating Procedure "For soil sampling for the detection of Potato Cyst Nematodes *Globodera rostochiensis* and *Globodera pallida*" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Standard Operating Procedure "For carrying out inspections (survey) and sampling for detection of fire blight *Erwinia amylovora* and application of phytosanitary measures" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Standard Operating Procedure "For potato tuber sampling for detection of quarantine pests" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Standard Operating Procedure "For sampling and sample preparation for laboratory testing" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Standard Operating Procedure "On monitoring" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Templates for survey results for phytosanitary situation in the country" (March 2019, approved on 19.03.2019);

Standard Operating procedure "For physical control of plants and plant products" (June 2019);

Standard Operating Procedure "On nursery controls" (July 2019);

Standard Operating Procedure "For carrying out inspections (survey) and sampling for detection of *Xylella fastidiosa*" (July 2019).

Procedura Standarde Operative (PSO) e hartuar, përfunduar dhe dërguar te Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë së Kosovës (AUVK)

PRODUKTET PËR MBROJTJEN E BIMËVE

Procedurat standarde të operimit "Udhëzimi për inspektimin e pajtueshmërisë së ligjeve dhe rregulloreve për vendosjen në treg të produkteve për mbrojtjen e bimëve" (qershor 2019)

KARANTINA BIMORE

Plani i mbikëqyrjes, Kosovë 2019 (për 6 dëmtuesit: *Erwinia amylovora*, *Globodera pallida* dhe *Globodera rostochiensis*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *Sepedonicus* dhe *Ralstonia solanacearum*, Grapevine flavescence dorée phytoplasma) (dhjetor 2018, (miratuara për *Erwinia amylovora*, *Globodera pallida* dhe *Globodera rostochiensis* më 29.01.2019);

Procedura standarde e operimit "Për mostrimin e tokës për identifikimin e nematodave cistike të patates *Globodera rostochiensis* dhe *Globodera pallida*" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Procedura standarde e operimit "Për kryerjen e inspektimeve (monitorimit) dhe marrjen e mostrave për identifikimin e djegjes bakteriale *Erwinia amylovora* dhe aplikimin e masave fitosanitare" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Procedura standarde e operimit "Për mostrimin e tuberëve të patates për zbulimin e dëmtuesve të

karantinës" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Procedura standarde e operimit "Për mostrimin dhe përgatitjen e mostrës për testimin laboratorik" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Procedura standarde e operimit "Për monitorimin" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Modelet e rezultateve të monitorimit për situatën fitosanitare në vend" (mars 2019, miratuar më 19.03.2019);

Procedura standarde e operimit "Për kontrollin fizik të bimëve dhe produkteve bimore" (qershor 2019);

Procedura standarde e operimit "Për kontrollët e fidanishteve" (korrik 2019);

Procedura standarde e operimit "Për inspektimet (monitorimin) dhe mostrimin për identifikimin e *Xylella fastidiosa*" (korrik 2019).

FERTILIZERS

Standard Operating Procedures "Of Inspection of Fertilizers" (June 2019).

PLEHRAT

Procedurat standarde të operimit "Për inspektimin e plehrave" (qershor 2019).

GENERAL PROCEDURE

Standard Operating Procedure "For the Control of Compliance with the legal acts in the areas within the Phytosanitary Sector" (August 2019).

PROCEDURA E PËRGJITHSHME

Procedura standarde e operimit "Për kontrollin e pajtueshmërisë me aktet ligjore në fushat brenda sektorit fitosanitar" (gusht 2019).

Standard Operating Procedures – drafted, finalized and can be approved by KFVA only after the relevant Administrative Instructions are approved at the MAFRD:

Standard Operating Procedures "Guidance for the Inspection of Compliance with Laws and Regulations for the Use of Plant Protection Products" is finalized, but cannot be forwarded to the KFVA for approval until the relevant Administrative Instruction No. ... "Regarding requirements for use of plant protection products" (forwarded for approval in November 2018) is approved at the MAFRD;

Standard Operating Procedure "For the order of completion the documents on control sampling of the fertilisers" is finalized, but cannot be forwarded to the KFVA for approval until the relevant Administrative Instruction "Draft of Administrative Instruction No. ... On procedures of sampling and sample preparation for control of fertilizers" (forwarded for approval on December 2018) is approved at the MAFRD;

Standard Operating Procedure "Check-lists on compliance with the general principles of Integrated Pest management in cereals, corn and potatoes" is finalized, but cannot be forwarded to the KFVA for approval until the relevant Administrative Instruction No. ... "Regarding Requirements for Integrated Pest Management" (forwarded for approval on June 2019) is approved at the MAFRD.

Procedurat Standarde të Operimit - të hartuara, të përfunduara dhe mund të aprohen nga AUVK vetëm pasi të miratohen udhëzimet administrative përkatëse nga MBPZHR:

Procedurat standarde të operimit "Udhëzimi për inspektimin e pajtueshmërisë me ligjet dhe rregulloret për përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve" është përfunduar, por nuk mund të dërgohet në AUVK për miratim derisa udhëzimi përkatës administrativ nr ... "Lidhur me kërkesat për përdorim e produkteve për mbrojtjen e bimëve" (dërguar për miratim në nëntor 2018) miratohet nga MBPZHR;

Procedura standarde e funksionimit "Për rendin e plotësisimit të dokumenteve mbi marrjen e mostrave të kontrollit të plehrave" është përfunduar, por nuk mund t'i dërgohet AUVK-së për miratim derisa udhëzimi përkatës administrativ "Drafti i Udhëzimit Administrativ Nr ... Për procedurat e mostrimit dhe përgatitjes së mostrës për kontrollin e plehrave" (dërguar për miratim në dhjetor 2018) miratohet nga MBPZHR;

Procedura standarde e operimit "Listat e kontrollit për pajtueshmërinë me parimet e përgjithshme të menaxhimit të integruar të dëmtuesve në drithëra, misër dhe patate" është përfunduar, por nuk mund të dërgohet në AUVK për miratim derisa Udhëzimi Administrativ përkatës Nr ... "Lidhur me Kërkesat për Menaxhimin e Integruar të Dëmtuesve" (dërguar për miratim në qershor 2019) miratohet nga MBPZHR.

INFORMATION AND AWARENESS CAMPAIGN

- ▶ Prepared and implemented "Awareness-raising campaign strategy on developments in the Phytosanitary Sector"
- ▶ Regularly updated webpages
auv-ks.net - Kosovo Food and Veterinary Agency
twinning.phyto-ks.eu - Twinning Project
- ▶ Printed materials prepared
- ▶ **One leaflet:**
Information on the objectives of the Twinning Project "Support to strengthening Kosovo's plant production and protection system and capacities", KS 15 IPA AG 01 16
- ▶ **Two brochures:**
Description of plant harmful organisms
Achievements of the Twinning Project "Support to strengthening Kosovo's plant production and protection system and capacities", KS 15 IPA AG 01 16
- ▶ **Eight fact sheets:**
Always read pesticide labels before use
First aid for pesticide contamination
Illegal pesticides
Responsible use of pesticides
How to store pesticides
Triple-rinse your used pesticide containers
Maintenance of sprayers
Proper use of Personal Protective Equipment

FUSHATË INFORMIMI DHE NDËRGJEGJËSIMI

- ▶ Përgatitur dhe zbatuar "Strategjia e fushatës së ndërgjegjësimit për zhvillimet në sektorin fitosanitar"
- ▶ Faqet e internetit të azhurnuara rregullisht
auv-ks.net - Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë
twinning.phyto-ks.eu - Projekt i Binjakëzimit
- ▶ Materiale të shtypura të përgatitura
- ▶ **Një fletëpalosje:**
Informacion mbi objektivat e Projektit të Binjakëzimit "Mbështetje në fuqizimin e kapaciteteve të sistemit të prodhimit dhe mbrojtjes së bimëve në Kosovë", KS 15 IPA AG 01 16
- ▶ **Dy broshura:**
Përshkrimi i organizmave të dëmshëm të bimëve
Arritjet e Projektit të Binjakëzimit "Mbështetje në fuqizimin e kapaciteteve të sistemit të prodhimit dhe mbrojtjes së bimëve në Kosovë", KS 15 IPA AG 01 16
- ▶ **Tetë faqe me fakte:**
Gjithnjë lexoni etiketat e pesticideve para përdorimit
Ndhima e parë të kontaminimit me pesticide
Pesticidet e paligjshme
Përdorimi i përgjegjshëm i pesticideve
Si të ruhen pesticidet
Shpëlani tri herë enët e përdorura për pesticide
Mirëmbajtja e spërkatësve
Përdorimi i duhur i pajisjeve personale mbrojtëse

Four films shot

The shooting of films took place on May 21 and 22, 2019 with assistance of the Public relations specialist of the KFVA Mr. Lamir Thaci and of the Public relations specialist of the SPPS Mrs. Dace Udre.

"Integrated pest management on Paprika" shot in Rahovec region with participation of farmer Muharem Hoti and Mayor of Krushë e Madhe, Mr. Selami Hoti.

"Integrated pest management on Potato" shot in Vushtrri, Mitrovica region with participation of farmer Nevzat Merovci and agronomist and quality manager of Pestova, Mr. Agron Halimi.

"Integrated pest management on Raspberries" shot in Podujeva region with participation of farmer Feim Ibishi and the Head of the National Raspberry Association, Mr. Kujtim Lepaja.

"Three farms. Three experiences" shot in Podujeva, Mitrovica and Rahovec region. The video concluded with the interview of Executive Director of KFVA Dr. Valdet Gjinovci;

Films can be found on the Youtube Channel of the Kosovo Food and Veterinary Agency:

<https://www.youtube.com/user/agjenciaauv>

Katër filma të xhiruar

Xhirimi i filmave u bë më 21 dhe 22 maj 2019 me ndihmën e specialistit për marrëdhëniet me publikun të AUVK-së z. Lamir Thaçi dhe të specialistit për marrëdhëniet me publikun të SHSHMB-së znj. Dace Udre.

"Menaxhimi i integruar i dëmtuesve në spec" e xhiruar në rajonin e Rahovecit me pjesëmarrjen e fermerit Muharem Hoti dhe kryetarit të komunës së Krushës së Madhe, z. Selami Hoti.

"Menaxhimi i integruar i dëmtuesve në patate" e xhiruar në Vushtrri, rajoni i Mitrovicës me pjesëmarrjen e fermerit Nevzat Merovci dhe agronomit dhe menaxherit të cilësisë të Pestovës, z. Agron Halimi.

"Menaxhimi i integruar i dëmtuesve në mjedër" e xhiruar në rajonin e Podujevës me pjesëmarrjen e fermerit Feim Ibishi dhe kryetarit të Shoqatës Kombëtare të Mjedorës, z. Kujtim Lepaja.

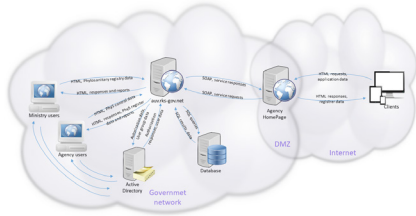
"Tri ferma. Tri përvoja" të xhiruara në Podujevë, Mitrovicë dhe në regionin e Rahovecit. Video përfundoi me intervistën e drejtorit ekzekutiv të AUVK-së, Dr Valdet Gjinovci;

Filmat mund të gjenden në kanalën Youtube të Agjencisë së Ushqimit dhe Veterinarisë së Kosovës:

<https://www.youtube.com/user/agjenciaauv>

COMPONENT 3

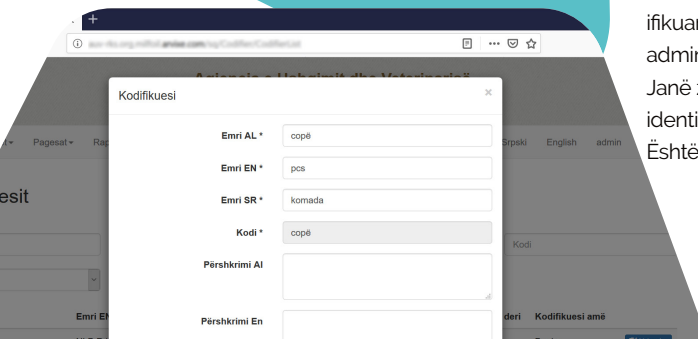
Set up and improved information system

KOMPONENTI 3

Vendosja dhe përmirësimi i sistemit të informacionit

- Current Agency's IT system status identified
- Importance of sustainable data system architecture principles discussed
- First goal to achieve defined
- Priorities and tasks to achieve them identified
- Technical software change requirement specification developed
- Evaluation procedure implemented
- Procurement procedure accomplished
- Software change requirement specification agreed
- Software changes implemented and tested
- Codified management system for issuing of phytosanitary certificates developed
- Components for system development Centralized and dynamic codifier management, countries, administrative units and address management developed
- Components for system Centralized client identification management developed
- System administrator trained

- Statusi aktual i sistemit të TI-së të Agjencisë është identifikuar
- Rëndësia e parimeve të arkitekturës së sistemit të të dhënave të qendrueshme të diskutuara
- Qëllimi i parë për të arritur është përcaktuar
- Prioritetet dhe detyrat për t'i arritur ato janë identifikuar
- Është zhvilluar specifikimi i kërkesës për ndryshim teknik të softuerit
- Është zbatuar procedura e vlerësimit
- Është realizuar procedura e prokurimit
- Është arritur specifikimi i kërkesës për ndryshimin e softuerit
- Ndryshimet e softuerit të implementuara dhe të testuara
- Sistemi i kodifikuar i menaxhimit për lëshimin e certifikatave fitosanitare është zhvilluar
- Janë zhvilluar elementet për zhvillimin e sistemit të menaxhimit të kodifikuar dhe dinamik të centralizuar, vendet, njësitë administrative dhe administrimi i adresave
- Janë zhvilluar elementet për sistemin e menaxhimit të centralizuar të identifikimit të klientit
- Është trajnuar administratori i sistemit

European
Union
Kosovo

**For more information:
Për më shumë informata:**

Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë
Agjencia za Hranu i Veterinu
Food and Veterinary Agency

Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë
Rr. Kosova 1 (P.O. Box 331), Prishtinë, Kosovë
+383 38 5131 200
eeas.europa.eu/delegations/kosovo
delegation-kosovo@eeas.europa.eu

State Plant
Protection Service
Republic of Latvia

The European Union Office in Kosovo
Kosova Street 1 (P.O. Box 331), Pristina, Kosovo
+383 38 5131 200
eeas.europa.eu/delegations/kosovo
delegation-kosovo@eeas.europa.eu

This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of State Plant Protection Service of Latvia and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Ky botim është prodhuar me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësia e vet Shërbimit Shtetëror të Mbrojtjes së Bimëve në Letoni dhe në asnjë mënyrë nuk pasqyron pikëpamjet e Bashkimit Evropian.